

עבודה זרה לג

עניין: ישראל ההולך לתרפות

שו"ת מהרי"ק שורש קס

אמנם כיון שעוקרה עצמה לבטא בשפתיה להמיר דתה יש פתחון פה לבעל דין לחלוק ולומר דאיכא למיחש לשמא נבעלה ברצון דהא קי"ל (חולין ה, א) דמומר לע"ג הוי מומר, לכל התורה כולה, ואיכא לדמותה לאשה שנחבשה בידי גרים על ידי נפשות דאסור' לבעלה (דאפילו לבעלה ישראל קאמר כמו שכתבו התוס' בפ"ב דכתובות (כו, ב) וכן בפ"ב דע"ז (דף כג) ומשום טעמא דשמא נתרצית וה"נ איכא למיחש לשמא נתרצית, ואפילו אם ת"ל דאפילו רבינו אלחנן

ומ"מ נלע"ד ללמוד זכות ולומר דאף אם פערה פיה לבלי חק ואמרה שרצה להמיר דתה חס ושלום מ"מ לא חשבינן לה כאילו עשתה מעשה¹⁹ ולא מיבעי' לדבר ר' יצחק

הכא בענייני דהך איתתא דלא הוה בה כ"א דבורא בעלמא פשיטא שיש לומר דבהא כ"ע מודים דלא חשיבה כמומרת לכל התורה משום דיבורא בעלמא עד דעברה מעשה, וראיה מהא דגרסין בפרק שני דע"ז (לב, א) אמר שמואל ישראל ההולך לתרפות, בהליכה מותר דילמא הדר ביה בחזרה אסור דכיון דאביק בה לא הדר ביה והרי לך בהדיא שאע"פ שאמת הוא שהוא הולך לתרפות דהיינו לעבוד ע"ז מדקאמר בחזרה אסור דכיון דאביק בה כו' אפ"ה בהליכה מותר לכתחילה לישא וליתן עמו ולא חיישין לדלמא אזיל ומודה משום דכל שעתא ושעתא אמרינן דילמא הדר ביה השתא ואינו אסור רק בחזרה שאז אנו יודעין בודאי שכבר עבר אבל לשמא יעבור לא חיישין בישראל וכ"ש שלא היה לנו לומר שמא כבר עבר

יעבור כ"ש דאין לחוש לשמא כבר עבר והלא דברים ק"ו, דהשתא אפילו לענין אותה עבירה עצמה שהוא אומר לעשר כגון ללכת לתרפות לא חשדינן ל"י משום דיבורא בעלמא אלא סמכינן אדילמא הדר ביה, ואף כי אין אנו רואים בו שום הוראה שיחזור בו אלא אדרבה עומד ברשעו ואומר שהוא הולך לעבוד ע"ז ק"ו בן ק"ו בוז שכבר ראינו שחזרה בתשובה ולא באה לידי מעשה כלל אלא חקף למחרת אמרה בהשכמה שהיתה רוצה לשוב אל אלוהיה ולעמה דודאי אין לחוש לה כלל ויש לנו לומר למפרע שלעולם היתה מהרהרת חשובה ולא היתה מפקרת עצמה לזנות.

רא"ש ר"ה פ"א ס"ה

ישראל חוטאים יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם, ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם אני הוא אחר שיחטא האדם, וא"ת מה זריז האדם למדת רחמים קודם שיחטא, וי"ל אע"פ שגלוי וידוע לפניו שסופו לחטוא מתנהג עמו במדת רחמים כאשר הוא שם, אי נמי קודם שיחטא ע"ז, (א) ואע"פ שכבר חשב לעזבה ומחשבת ע"ז הקצ"ה מנרפה למעשה (קידושין נט, מ) כדכתיב (יחזקאל יד) למען חפוש את צית ישראל בלבם אפ"ה מתנהג עמו במדת הרחמים קודם שיחטא (א) וכשיחטא מנרף המחשבה עם המעשה, ואומר ר"ת דשני שמות הראשונים

קרבן נתנאל ר"ה

ל"ו שום מעונותיו שנאמר ורשעת הרשע לא יכשיל בה: (א) וכשיחטא מצרף המוחשבה למעשה, ראיתי מי שהקשה מהא דאמרין בסוף חולין ר' יעקב מעשה חזי, ופריך דלמא מהרהר ע"ז הוה, הא לפי רבי אפי' חטא במחשבת ע"ז אין מחשבה מנרף כי אם לאחר שעשה מעשה, ונראה לי דהאי מדת רחמים אף כשחטא בהרהור ע"ז, היינו כשיש יכולת בידו לעבוד ע"ז ומניחה בשביל כבוד השם שאין מנרף המחשבה, והך דר' יעקב איירי כשהרהר מחשבת ע"ז וגאס מידו שלא יוכל לעבור דכתיב'ג בשאר עבירות אין מחשבה מנרפת כמ"ס מהרש"א בקידושין דף לט ע"ש וע"ז מנרפת דהא אי לא נאסר היה עושה מעשה ונכון ועיין בס' ברכת שמואל פ' עקב דף מג ע"ב ח"י יפה על זה הקושיא

קידושין לט:

ודלמא מהרהר בעבירה הוה מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה ודלמא מהרהר בעבודת כוכבים הוה וכו' וכתוב 'למען חפוש את בית ישראל בלבם איהו נמי הכי קאמר

חתם סופר

[בהליכה מותר דילמא הדר ביה, המהרי"ק שרש ק"ס הביא ראיה משמעתי] דע"י דיבור בעלמא לא נעשית מומרת לכל התורה כולה, אפילו לרצינא דסנהדרין ס' ע"ב דאמר לא זו אף זו קתני, פירוש לא מייבטא העובד ע"ז חייב מיתה, אלא אפילו האומר אלק ואעבוד, מכל מקום נהי דגברא בר קטנא הוא באמירה מכל מקום לא נעשה מומר לכל התורה אלא במעשה, [מדאמרין בשמעתי] הכולכים לתרפות, משמע בהליכה בלי מעשה אמרינן מיהדר הדר ביה, ולא בהנתי, דלעולם אימא לך משעה שכלך הוה עובד ע"ז למאן דאמר אילך ואיעבוד הוה כעובד, אך לא הוה מין דאביק ביה יותר מגוי, ואע"ג דכבר חייב מיתה אפילו הדר ביה, שכרי כבר אמר אילך ואיעבוד, מכל מקום לא אביק ביה ולא גרע מגוי דמותר לשאת ולתת בחזירתו, וישראל גרע מנייה דאביק, ובהליכתו עדיין לא, והוה הוא בהליכתו כגוי בחזירתו, ומכל מקום מומר הוא לכל התורה ס).

מאיר

שיחזור ויורה, ולפי מה שהתבאר בגמרא* הפך הדברים בישראל שבהליכה מותר שאין חושדין אותו עדין אבל בחזרה אסור מצד שהוא מחודש בה הוא אדוק ביותר וחוזר ומודה, וישראל משומד פירשו בגמרא² גם כן שהוא אסור בין בהליכה בין בחזרה,